

Barnehagebruksplan 2018 - 2023

Haugesund kommune

Innhold

Innledning.....	3
Nasjonale føringer	4
Lokale føringer.....	5
Dagens barnehagestruktur.....	7
Fordeling av markedet	8
Utvikling i barnetallet	9
Status barnehageplasser	10
Samordnet opptak av barn i barnehage.....	11
Andel barn i barnehage	11
Ledige barnehageplasser.....	12
Minoritetsspråklige barn i barnehagen.....	12
Andel barn med barnehageplass i andre kommuner.....	12
Foreldrebetaling i barnehage	13
Fremtidig behov for barnehageplasser	13
Forventet etterspørsel og dekningsgrad	14
Barnehagebygg og uteområder.....	15
Pedagogiske premiss for barnehagebygg.....	15
Universell utforming.....	15
Miljørettet helsevern.....	16
Status kommunale barnehagebygg med tilhørende uteområder	16
Bemanning og pedagognorm i barnehage	17
Utdanning og kompetanse	17
Rekruttering	17
Plan for utbygging av nye barnehageplasser	18
Plan for rehabilitering og utbygging av eksisterende kommunale barnehager.....	18
Økonomiske forutsetninger og konsekvenser	19
Tiltaksdel for utbygging og rehabilitering av kommunale barnehager	20

Innledning

Barnehagen er en arena for lek og læring de aller fleste barn møter. I Norge går 91,1 prosent av barna i barnehagealder (1-5) år i barnehage. Barnehagedekningen er høy sammenlignet med andre land i Europa (utdanningsspeilet 2017).

Etter innføringen av lovfestet rett til barnehageplass i 2009 har stadig flere barn begynt i barnehage. I 2016 medførte endringer i *lov om barnehager* (barnehageloven) at barn som fyller ett år innen utgangen av november også har rett til barnehageplass. I Haugesund kommune var det i perioden 2002-2007 en vesentlig utbygging av barnehager i privat regi, og kommune har siden 2014 oppfylt krav om full barnehagedekning.

Stortinget har gitt kommunene ansvar for organiseringen og gjennomføringen av barnehagedrift. *Barnehageloven* og *forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* gir føringer for det daglige arbeidet i barnehagen. Barnehagebruksplanen tar utgangspunkt i gjeldende regelverk hvor det er klare forventninger til kvalitetssikring gjennom gode systemer, støtte og veiledning i egen organisasjon. Å sørge for barnehager av god kvalitet er blant de viktigste oppgavene for Haugesund kommune.

Barnehagebruksplanen er kommunens plandokument for utforming av kommunale barnehager og fremtidig barnehagestruktur for alle kommunale og private barnehager i Haugesund kommune. Den gir en oppdatert oversikt over barnehagebygg, og en samlet oversikt over areal og kapasitet i de kommunale barnehagene. Planen vil være et styringsdokument for utbygging i tråd med framtidige behov for rehabilitering og utbygging av barnehager i regi av kommunen. Den vil gi føringer for framtidig dimensjonering av barnehagetilbud og skal sørge for at alle barn med rett til barnehageplass skal få det også i fremtiden.

Barnehagebruksplanen har en konkret tiltaksdel for årene 2018-2023. Tiltaksdelen i barnehagebruksplanen skal evalueres årlig i budsjettsammenheng.

Mandat

Bystyret vedtok den 15. mars 2017 i politisk sak 17/12 følgende:

Pkt. 1. *Barnehagebruksplanen 2017-2022 vedtas som retningsgivende for videre utbygging og rehabilitering av kommunale barnehager.*

Pkt. 8. *Barnehagebruksplanen revideres i sin helhet i forbindelse med budsjett 2018/økonomiplan 2018-2021 i tråd med KOMPASS og Kommuneplan.*

Videre ble det i bystyret vedtatt den 06.12.17 følgende:

Pkt. 17. *Bystyret ber Rådmannen fortsette arbeidet med å øke den prosentvise andelen av kommunale barnehageplasser. Målet er å få en bedre balanse mellom private og kommunale på sikt.*

Pkt. 30. *Bystyret ber Rådmannen fortsette dialogen med de ikke kommunale barnehagene for å redusere overkapasitet i antall barnehageplasser.*

Nasjonale føringer

Barnehageloven med forskrifter regulerer kommunen sitt ansvar og plikter både som barnehageeier og barnehagemyndighet (godkjennings- og tilsynsmyndighet). I barnehagelovens § 8 beskrives kommunens plikter som offentlig- og lokal barnehagemyndighet til å tilby barnehageplass (jf. § 12a), og å påse at utbyggingsmønster og driftsformer tilpasses lokale forhold og behov.

Kunnskapsdepartementet presiserer følgende vedrørende rett til barnehageplass:

«Kommunen har ansvar for å oppfylle retten til barnehageplass. Når kommunen legg til rette for barnehageplassar, må ein ta omsyn til tilflytting, brukarane sine ønsker og behovet for plassar for barn over og under tre år.»

Tilskudd til private barnehager reguleres i «Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager». Forskriften skal sikre at alle barn i samme kommune får et godt tilbud, uavhengig om de går i privat eller kommunal barnehage.

Endringer i barnehageloven med ny forskrift om rammeplan for innhold og oppgaver i barnehagen ble gjort gjeldende fra 1. august 2017. Endringene har sin bakgrunn i NOU 2012:1 *Til barns beste* som påpeker at en av hovedutfordringene i barnehagene er ulikhetene på antall ansatte per barn og antall ansatte uten formell kompetanse. Dette gir seg utslag i kvalitet og innhold i det tilbudet barna får.

Regjeringen ønsker å sikre antall ansatte i barnehagene og at barna møter kompetente og engasjerte voksne gjennom en skjerpet pedagognorm i barnehagene. Normen gjøres gjeldende i fra 1. august 2018. Det skal være minst én pedagogisk leder per syv barn under tre år, og minst én pedagogisk leder per fjorten barn over tre år. Pedagogbemanningen knyttes til hele årsverk i barnehagen. Et eget statlig øremerket tilskudd skal sikre at private barnehager får kompensert merutgiftene som følge av kravet.

I proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) 67 L (2017–2018) foreslås endringer i barnehageloven. Proposisjonen inneholder forslag om å lovfeste et minimumskrav til grunnbemanningen (en bemanningsnorm) som innebærer at det minimum skal være én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år. Ved vedtak om lovendring gjøres denne gjeldende samtidig med krav om pedagogisk bemanning. I *Stortingsmelding 24 (2012-2013): Framtidens barnehage* vurderes videre å innføre en bestemmelse om barns rett til å tilhøre en barnegruppe, samt at barnegruppens størrelse skal være forsvarlig.

Meld. St. 19 (2015-16): *Tid for lek og læring, –bedre innhold i barnehagen* presenterer i kap. 2 andre utfordringene som må løses for å realisere en barnehagesektor med høy kvalitet og mindre kvalitetsforskjeller er:

- store variasjoner i kvaliteten på det allmennpedagogiske tilbudet
- mange barn som mangler tilstrekkelig norskspråklig kompetanse ved skolestart
- mange barn med behov for særlig støtte/tilrettelegging som ikke får et godt nok barnehagetilbud
- overgangen og sammenhengen mellom barnehage og skole kan bli bedre

Revidert *Kompetanse for fremtidens barnehage, revidert kompetansestrategi for kompetanse og rekruttering 2018-2022* skal støtte opp om arbeidet med rekruttering og kompetanseutvikling. Strategien er en videreføring og videreutvikling av *Kompetanse for*

framtidens barnehage 2014 – 2020. Strategiens mål er å sikre alle barn et barnehagetilbud av høy kvalitet, og den skal bidra til at andelen barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere i barnehagen øker. Videre skal alle ansatte ha mulighet til videreutdanning, flere barnehagelærere i barnehagen skal ha kompetanse på mastergradsnivå, og alle barnehager skal utvikler sin pedagogiske praksis gjennom barnehagebasert kompetanseutvikling.

Meld. St. 21 (2016-17) *Lærelyst – tidlig innsats i skolen* legger også føringer for kvalitet og tidlig innsats i barnehagen.

Andre sentrale føringer/lovverk som vil være styrende i arbeid med planlegging og vedlikehold av sektoren:

- plan- og bygningsloven, herav universell utforming
- arbeidsmiljøloven
- forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler

Lokale føringer

Haugesund kommune sin temaplan for oppvekst skal synliggjøre de viktigste satsingsområdene innenfor området. Planen skal bidra til en samordning, et styrket tverrfaglig arbeid innenfor tjenester til gruppen 0 – 18 år. Videre skal den gi en samlet oversikt over mål og tiltak for emnene god helse, forebygging og tidlig innsats, ledelse og kompetanse, inkludering, tilhørighet og mangfold, og utvikling og læring som bærekraft. Tjenesteområdets største utfordring er å sørge for en samorganisering som kan bidra til å forhindre marginalisering og utenforskap gjennom godt forebyggende arbeid og tidlig intervensjon.

Et oppvekstmiljø som gjør våre barn og unge aktiv deltagende i eget liv og i samfunnet

Kommuneplanen fastsetter langsiktige mål og strategier for hele kommunen og gir føringer for barnehagestrukturen i kommunen. Planen skal svare på hvordan vi skal møte de viktigste samfunnsutfordringene mot 2030. Blant annet hvor barnehagene bygges og hvordan de utformes er viktig i et byutviklingsperspektiv. I nye utbyggingsområder er det avgjørende at det avsettes tomter til barnehager.

Kommuneplanen omfatter delplaner

- Kommuneplanens samfunnsdel (2014-2030)
- områdeplaner
- utbyggingsplaner

Kommuneplanens samfunnsdel skal legges til grunn for kommunens virksomhet og for utarbeidelse av kommuneplanens arealdel og sektorplaner. I samfunnsdelen fremkommer det at en vil møte utfordringene frem mot 2030 med å utvikle en tettere og mer kompakt by hvor innbyggerne skal bevege seg mer i hverdagen. Hensynet til grønn og bærekraftig utvikling skal være et overordnet prinsipp i kommunens planlegging og virksomhet.

Tidligere politiske vedtak og signaler legges også til grunn for de vurderinger som gjøres.

I Haugesund kommune sin økonomiplan kan det legges til rette for investeringer og en eventuell utvidet drift av de kommunale barnehagene. Det vil være av vesentlig betydning at kommunen til enhver tid vurderer omfang på kommunal barnehagedrift, for å kunne gi kommunen som barnehageeier *handlingsrom og styringsmuligheter*. Målsettingen må være at både kommunale og ikke-kommunale barnehager har økonomiske rammevilkår som tilsier at de kan ha en effektiv og kvalitetsmessig god drift.

En effektivisering av kommunale barnehager med rehabilitering av eksisterende bygg og bygging av nye barnehagebygg er avhengig av kommunens økonomiplan. Utbygging av barnehageplasser vil gi Haugesund kommune økte utgifter til formålet gjennom økt kapasitet i kommunalt barnehage tilbud, eller ved tilskudd til ikke-kommunale barnehager.

Kommunen har finansieringsplikt for barnehageplasser i ikke-kommunale barnehager som er godkjent før 01.01.2011 (§§ 11 og 14). Finansieringsplikten for barnehageplasser framkommer i forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager. I denne forskriften har kommunen også finansieringsplikt for barnehageplasser for barn som er folkeregistrert i Haugesund kommune (jf. § 15), men som går i barnehage i en annen kommune. Dette gjelder også refusjon av spesialpedagogisk hjelp og fosterhjemsplasserte barn i andre kommuner.

Barnehagebruksplan 2018 - 2023

Tilskudd til ikke kommunale barnehager, -nasjonal sats og kommunal sats (i hele tusen)

Små barn			Store barn	
År	Kommunal sats	Nasjonal sats	Kommunal sats	Nasjonal sats
2015	181,1	197,2	87,1	95,7
2016	186,2	196,2	89,2	94,7
2017	193,1	199,8	92,6	96,3
2018	199,7	209,2	95,5	100,6

Tilleggssats for pedagogisk bemanning til ikke kommunale barnehager 2018-2020 for små barn kr 2 214 og for store barn kr 1 230.

Haugesund kommune sine tilskuddssatser har i hele perioden vært lavere enn tilsvarende nasjonal sats, med størst avstand i 2015. Den kommunale satsen har etter 2015 nærmet seg nasjonal sats, men avstanden øker igjen i 2018. I hele perioden har det vært en økonomisk gevinst ved å ha egne kommunale barnehager og dertil egne driftstilskuddssatser til private ordinære barnehager.

Haugesund kommune drifter ikke selv familiebarnehager eller Åpen barnehage. Tilskudd til den type drift følger nasjonale sats.

Nasjonale sats for private Familiebarnehage 2017	
Små barn:	158,2
Store barn:	120,2

Dagens barnehagestruktur

	2013	2014	2015	2016	2017
Antall barnehager	38	38	39	37	38
Antall ordinære kommunale barnehager	6	6	6	5*	5**
Antall ordinære ikke-kommunale barnehager	24	24	25	27	28
Andel private familiebarnehager	7	7	7***	4	4
Andel private Åpen barnehage	1	1	1	1	1
Andel barn i kommunale barnehager jamfør KOSTRA	11,4 %	11,2 %		11,2 %	11,9 %

* Røvær barnehage ble lagt til St. Olav barnehage som en avdeling under samme enhetsleder.

** Røvær barnehage ble overtatt av privat barnehage, Små Barnehager f.o.m. 1. oktober 2017.

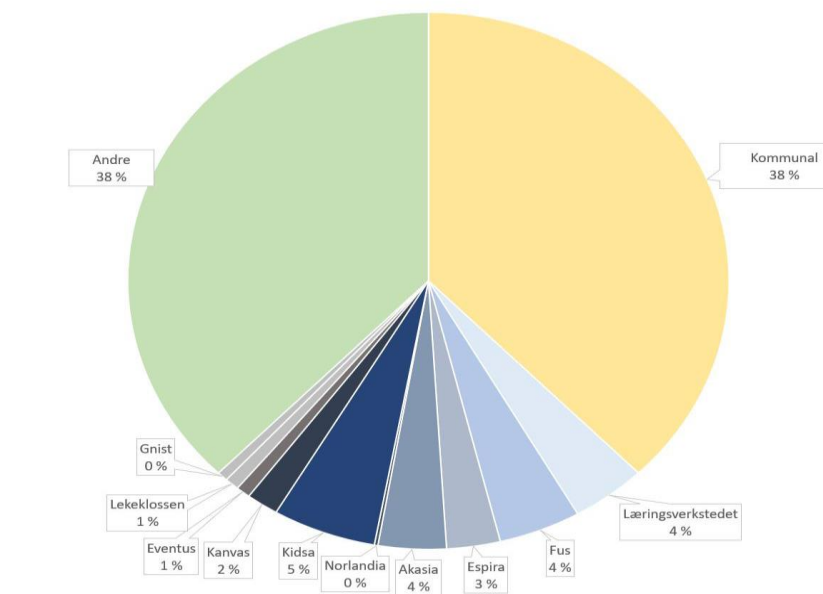
Barnehagebruksplan 2018 - 2023

*** Tre familiebarnehager ble i løpet av 2016 inaktive, men har fremdeles godkjenning. En av disse var i tilknytning til ordinær privat barnehage.

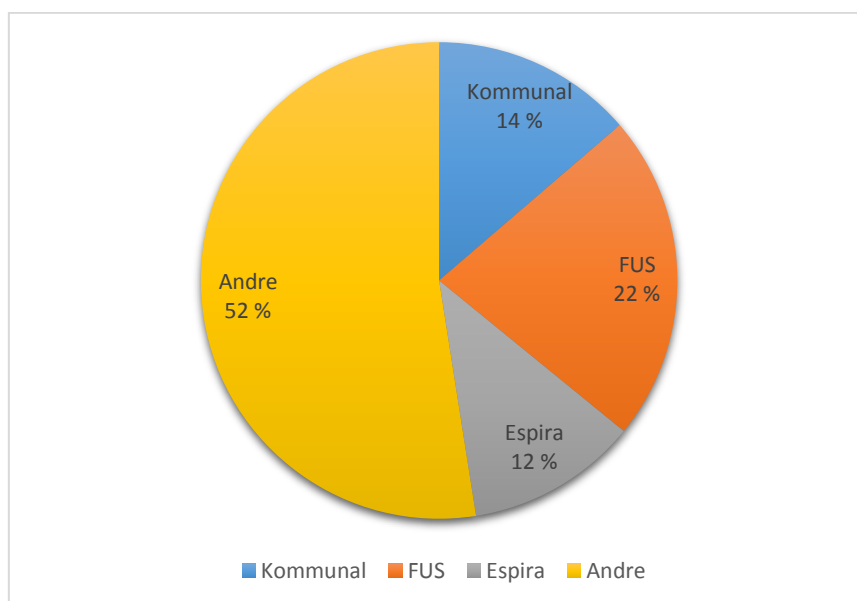
Fire familiebarnehager er godkjente som frittstående hjem uten tilknytning til ordinær barnehage. For landet gjelder at 98,5 prosent av barn i barnehage har tilbud om plass i ordinære barnehager. Antall barn i familiebarnehage på landsbasis går ned fra 6 379 i 2012 til 4 182 i 2016.

Fordeling av markedet

Rogaland i 2016 (Norconsult, 2017)

Haugesund 2017

Utover de fem kommunale barnehagene (blå) i Haugesund kommune har de private barnehagene ulike eiere, og de driftes ulikt. Espira og FUS eier og drifter de største barnehagene med henholdsvis tre og fem barnehager. De resterende barnehager eies og driftes av andre som enkeltstående barnehager. Disse eierne er foreldre, personal, Studentsamskipnad, IOGT, KFUM, Haugaland Industri, Steiner barnehage/skole og Nordbygdene bondelag.

Barnehagedekning og etterspørsel sees i sammenheng med skolestruktur.

Kommunen er delt i følgende hovedområder for barnehagedekning med referanse til skolekretser (barnehagekrets):

Nord	Saltveit, Austrheim og Gard
Sentrum	Hauge og Solvang og Lillesund
Øst	Skåredalen
Sør	Brakahaug, Rossabø
Vest	Røvær

	Nord	Sentrum	Øst	Sør
	Nordbygdene Kvala HIP FUS Udland FUS Grutle Bleikemyr Solandsbakken Gard Skåre FUS Sagatun	Kyvikdalen Presthaug FUS Anna Nilsen Minnes Små bhg. sentrum Nøtteliten fam. bhg. Små bhg Risøy Holmegaten fam.bhg. Åpen barnehage St. Olav Espira Bråsteintunet SSH studentbhg. IOGT	Soria Moria Steiner Steinsfjellet Espira Skåredalen Rufus FUS Vassbrekke	Fjellstemmen FUS Rossabø Lysskar Villduen Små bhg. Jektevegen Amanda Haugaland Idretts- barnehage Hemmingstad Espira Bjørgene Li-Te fam. bhg.
	Vest – Små barnehager, - Røvær			

Utvikling i barnetallet

Hvert annet år legger Statistisk sentralbyrå (SSB) prognose for befolkningsutviklingen med flere scenarioer. Kommunedataene er en teknisk fordeling av den ventede vekst basert på folketallet de siste fem årene. Prognosene er et godt verktøy, men man må legge inn eget skjønn. Siste prognoser hvor beregning viste en økning i befolkning på landsbasis 2016-2018 bommet med 30 prosent. Innvandring er en stor usikkerhet, mens lave fødselstall har effekt på lang sikt. I juni 2018 skal SSB legge frem nye befolkningsprognoser. Det er grunn til å tro at det blir flere kommuner som enten har lav vekst eller nedgang fremover i tiden som kommer (Kommunal Rapport nr. 9 2018).

For Haugesund kommune kan en se av de nyeste tallene for befolkningsutviklingen i programmet KOMPASS, en svak befolkningsøkning de neste ti årene. Tallene baserer seg på SSB og folkeregisteret. De ulike utbyggingsområdene, samt forventet fortetting av bykjernen er tatt med i tallene.

Utvikling i barnetallet i perioden 2018-2028

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Nord	737	734	740	729	724	719	709	699	692	686	683
Sentrum	957	953	972	965	974	982	990	998	1011	1020	1025
Sør	402	400	397	399	399	397	396	400	402	411	428
Øst	336	338	345	346	356	370	380	390	399	400	396

Sentrum/sør: KOMPASS tilsier en økning i områdene som vist i siste barnehagebruksplan med 94 barn i førskolealder (= 0-5 år).

Øst: Prognosene viser en svak oppgang i øst før 2030 med 60 barn.

Nord: For område nord viser tallene en nedgang i befolkningsveksten de neste ti årene.

Utvikling i barnetallet i perioden 2029-2035

	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Nord	704	728	751	773	801	833	865
Sentrum	1016	1008	998	991	978	959	944
Øst	392	387	383	379	374	369	364
Sør	441	449	457	459	462	467	472

Befolkningsveksten opprettholdes i sentrum/sør men flater noe ut for Lillesund-området om en ser på prognosene for perioden 2030 – 2035. I øst flater tallene igjen ut, mens det for nord med områdene Fagerheim og Saltveit viser den sterkeste veksten i Haugesund kommune.

For Røvær vises ingen endringer.

Status barnehageplasser

Antall barn som blir tilbudt barnehageplass i den enkelte barnehage avhenger av barnehagenes godkjente leke- og oppholdsareal, bemanning og pedagogtettethet. *Totalt kan ca. 2600 barn få tilbud om barnehageplass i Haugesundsbarnehagene per 01.01.2018.*

Estimert fordeler barnehageplassene seg som følger ut i fra krets for barnehage, -barn under tre år teller to plasser i 2017:

Nord	Sentrum	Øst	Sør
760	617	454	760
<i>Av disse kommunale</i>			
252	48	0	64

Samordnet opptak av barn i barnehage

I samordnet hovedopptaket for barn i barnehage 2018/2019 var det totalt 422 søkere hvorav 306 var førstegangssøkere. Dette er en nedgang i antall søkere fra 2016 og i fra 2015 med ca. 100 per år. Noe av forklaringen i nedgangen henger sammen med nedgang i antall barnefødsler og befolkningstilvekst, og at flere barn får barnehageplass i løpet av barnehageåret enn tidligere.

Søknadene viser størst etterspørsel etter barnehageplass i sentrumsnære barnehager. Området defineres som område sentrum og sør etter barnehage og skolekrets. Noen av disse barnehagene har søkere som får tilbud om plass i annen barnehage, men hvor de ønsker å flytte til 1. prioritert barnehage ved ledig kapasitet. Dette kan føre til turnover på barnehageplasser i barnehagene i ytterkant av sentrum/sør og kan være en belastning for både barn og barnehagene.

Det er overkapasitet av barnehageplasser lengst nord og i øst. I disse områdene kan man vente med videre utbygging av nye barnehageplasser til etter planlagte boligutbygging er ferdigstilt. Per i dag viser KOMPASS at dette vil skje innen 10 til 15 år. Lengst sør er det også noe overkapasitet, men barnehager som har en sentral beliggenhet mot kommunegrensen til Karmøy har god etterspørsel, for eksempel Amanda-, St. Olav-, Espira Bjørgene-, Hemmingstad- og Haugaland idrettsbarnehage.

Andel barn i barnehage

Per 15.12.2017 hadde til sammen 1947 barn barnehageplass i en av barnehagene i Haugesund. Av disse var det 413 skolestartere. Det vil som regel være en differanse på barn i barnehage mellom 15. desember og 1.september året etter, som relateres til en større andel femåringer i barnehage enn ettåringer som søker barnehageplass (jmfør SSB og Barnehagespeilet 2016). Når femåringene starter i skolen, erstattes ikke disse av tilstrekkelig med ettåringer som starter i barnehagen i august og september.

Oversikt over antall barn i barnehage

	2013	2014	2015	2016	2017
Antall barn totalt (0-6 år)	2 005	1 991	2 008	1 981	1 947
Antall barn i kommunale barnehager (0-6 år)					232
Antall barn 1-5 år	1 983	1 966	1 958	1 944	1 904

Barnehagebruksplan 2018 - 2023

Antall barn 3-5 år	1 305	1 279	1 274	1 247	1 205
Antall barn 1-2 år	678	687	684	697	699
Antall minoritetsspråklige barn	298	324	342	333	312

Barnehagestatistikken gir informasjon om utviklingen i antall barn i barnehager. Grunnlaget baserer seg på årlig melding per 15. desember 2017. Tallene er hentet i fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/antall-barn-bhg-alder/>

Ledige barnehageplasser

Basert på tall fra samordnet opptak og tilbakemelding fra barnehagene forventes en ledig kapasitet i barnehagene per september 2018 på ca. 227 plasser samlet for både store og små barn. Tallet varierer kontinuerlig, men har vært stabilt i overkant av 100 barnehageplasser de siste årene. Ledig kapasitet gjelder flere barnehager særlig i områdene øst og nord. I tillegg til inaktive familiebarnehager gjelder det for andre barnehager at de går med redusert drift.

Minoritetsspråklige barn i barnehagen

Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år	2015	2016	2017
	79,3	77,3	75,6

Andel minoritetsspråklige barn i barnehage på landsbasis er økende, men for Haugesund kommune gjelder at andelen har gått ned siden 2015. 342 av barna i barnehage hadde minoritetsspråklig bakgrunn mens det i 2017 var 312 barn. Dette kan blant annet ha med utflytting av arbeidsinnvandrere og at HERO mottakssenter ble lagt ned. Men kommunen har fortsatt andel minoritetsspråklige barn som ikke søker barnehageplass, -85. Haugesund kommune har utfordringer når det gjelder å sikre at barn med et annet morsmål enn norsk får mulighet til en god språkutvikling.

Andel barn med barnehageplass i andre kommuner

Haugesund kommune har definert opptakskrets for sine kommunale barnehager til å være innenfor kommunens grenser. Private barnehager kan ha ulike definisjoner på opptakskrets, for eksempel kommunegrenser, skolekrets men også til å omfatte nærliggende kommuner ved ledig kapasitet.

Haugesund kommune har siden ordningen om finansieringsplikt for barnehageplass ble innført i 2011 refundert for barnehageplasser til barn som er folkeregistrert i Haugesund kommune, men som går i barnehage i en annen kommune. Målsettingen er å redusere at familier med små barn og som er folkeregistrert i Haugesund kommune velger barnehageplass i nærliggende kommuner.

Antall barn folkeregistrert i Haugesund kommune med barnehageplass i andre kommuner:

Kommune	Ant. barn 2016	Ant. barn 2017	Ant. barn 2018
Karmøy	56	37	33
Tysvær	3	2	4
Sveio	25	20	18
Andre	1	0	4

Antall barn folkeregistret i andre kommuner med barnehageplass i Haugesund kommune:

Kommune	Ant. barn 2016	Ant. barn 2016-17	Ant. barn 2017-18
Karmøy	30	27	22
Tysvær	9	9	9
Sveio	3	1	15
Andre	1	1	0

Foreldrebetaling i barnehage

1. mai 2015 ble det innført en nasjonal ordning for redusert foreldrebetaling hvor makspris ikke skal overstige 6 % av en families eller husholdnings samlede inntekt. Per 1. august 2015 ble det innført gratis kjernetid for 4- og 5-åringer, og for barn med utsatt skolestart. Fra august 2016 er ordningen utvidet til også å gjelde 3-åringer, og for husholdninger som har en samlet inntekt på mindre enn 417 000 kroner.

Haugesund kommune har per 15.12.17, 92 barn med redusert foreldrebetaling i barnehage og 134 barn med gratis kjernetid i barnehage. *Av disse er det 39 femåringer og 25 av femåringene har minoritetsspråklig bakgrunn.*

Makspris for foreldrebetaling for barnehageplass har økt fra 2016 fram til 1. mai 2018 med tilsammen kr 410,- per måned til kr 2 910,-. Foreldrebetaling for mat i barnehage betales utover makspris og settes av den enkelte barnehage.

Fremtidig behov for barnehageplasser

I vurderingen av fremtidig barnehagestruktur og utbygging av barnehageplasser vises det til oversikt over gjeldende barnehagestruktur, Haugesundsbarnehagenes kapasitet, nåværende barnetall og prognoser og byggetekniske tilstander. For vurdering av behov for endringer og planlegging i Haugesund kommune er i tillegg følgende momenter sentrale:

- lovfestet barnehagerett
- beliggenhet, - foreldrene etterspør oftest barnehageplass i eget nærmiljø og i nærheten av framtidig skole for barnet
 - dekningsgrad og behov i den enkelte krets
- barnehagestørrelse
- fysisk miljø
- alternativ bruk av bygningskapasitet
- bærekraftig økonomi
- politiske mål og retningslinjer, byutvikling
- mål og prognoser som er satt for befolknings- og næringsutvikling i kommunen, barnetallsprognoser

Forventet etterspørsel og dekningsgrad

Full barnehagedekning vil per definisjon bety at alle barn som er fylt ett år innen utgangen av november det året det søkes om barnehageplass, har rett til og skal tilbys plass i barnehage ved hovedopptak (barnehageloven § 12 a). Barnet har rett på plass i den kommunen der det er bosatt.

Dekningsgraden på barnehage tilbudet i Haugesund kommune øker, men tall på barn i barnehage viser en samlet svak nedgang med 61 barn i perioden 2015-2018.

Andel barn 1- 5 år med barnehageplass	2015	2016	2017
	91,8	92,3	91,8

I 2016 gikk 282 649 barn i barnehage på landsbasis, det er 1 000 færre barn enn i 2015. Det har vært en økning i antall barn i barnehage i alderen 0-2 år. Dette henger sammen med størrelsen på fødselskullene og at retten til plass er utvidet for ettåringene (Udir 6.12.2017).

For Haugesund kommune gjelder at barn i alderen 1 til 2 år med barnehageplass har gått ned fra 84 prosent i 2015 til 83,4 prosent i 2017. Dette kan ha sammenheng med arbeidsledighet samt at kontantstøtten for barn 12-18 måneder har økt de siste årene. Aldersgruppen 3 til 5 år med barnehageplass har derimot økt fra 96,7 prosent til 97,6 prosent.

Haugesund kommune har målsetting om full behovsdekning i etterspurt bydel/ nærmiljø. Behovet for barnehageplasser må derfor vurderes både på kort og lengre sikt, og nye barnehageplasser bør etableres i befolkningstette boligområder. Haugesund kommune sin *Kommuneplan viser ønsket fortetning og videre utbygging først og fremst i sentrum og sentrum/sør.*

I et folkehelseperspektiv vil geografisk nærhet til barnehage legge til rette for at foreldre kan gå eller sykle når barna skal leveres og hentes i barnehage (Kommuneplanens samfunnsdel s. 7, 68 og 69).

Dagens dekningsgrad for barnehageplasser, planlagt utbygging av boligfelt samt fortetting, vil være styrende for framtidig utbygging av barnehageplasser.

På bakgrunn av dette gjøres det vurderinger og det fremlegges forslag til tiltak på kort og lang sikt, henholdsvis i løpet av økonomiplanperioden 2019 - 2022, og i perioden 2021 - 2030.

Barnehagebygg og uteområder

I vurdering av barnehagestruktur tilstrebes det at alle barnehager får gode og hensiktsmessige arealer både ute og inne. Barnehagens fysiske rammer, det vil si lokaler og uteområde må være egnet for barnehagedrift.

Kommunen er lokal barnehagemyndighet, jf. barnehageloven § 8, og har ansvaret for å godkjenne barnehager etter barnehageloven § 10, familiebarnehager etter § 11 og forskrift om familiebarnehager.

Pedagogiske premiss for barnehagebygg

Etter en periode med høy utbyggingstakt er fokus på hvilke fysiske omgivelser som gir barnehagepedagogikken gode vilkår. Blikk på kvalitet i stedet for kvantitet, og barnehagenes fysiske læringsmiljø er under utvikling

Barnehagebyggets standard og utformingen må gi små barn muligheter til å være en del av et fellesskap og kunne fordype seg i lek og prosjekter knyttet til barnehagens fagområder. Dette innebærer at barnehagenes utforming må være arenaer som gir stimulering og mulighet til utvikling gjennom barnehagehverdagen.

Antall barn som går i de største barnehagene har flatet ut på landsbasis. For Haugesund kommune og landet ellers gjelder at de fleste av barna går i barnehager med under 100 plasser. En ny studie viser at barnehagens størrelse i seg selv ikke er avgjørende for om en barnehage holder høy eller lav kvalitet. Størrelse spiller sammen med andre strukturelle faktorer, som barnehagens indre organisering, ledelse, eierskap og ansattes kompetanse. Forskerne finner at når store barnehager er gode, kan de tilby barna mer mangfold og høyere faglig nivå enn mindre barnehager. De kan være mer fleksible og har bedre mulighet for å tilpasse seg barna og foreldrene. Men dersom store barnehager skal oppnå høy kvalitet, må personalet jobbe mer med indre organisering og ledelse enn i små barnehager (Braten med flere 2015).

Universell utforming

Universell utforming står sentralt i arbeidet med å bygge ned funksjonshemmedes barrierer. I regjeringens handlingsplan er det forklart slik: *«Universell utforming betyr at produkt, byggverk og uteområde som er i alminnelig bruk skal utformes på en slik måte at alle mennesker skal kunne bruke de på en likestilt måte så langt det er mulig uten spesiell tilpassing eller hjelpemidler».*

Både inne- og uterommet er viktige læringsarena for barn i barnehagen. For lekeområdet gjelder at barnehagen må ha fokus på et helhetlig læringsmiljø. Det fysiske innemiljøet må gi mulighet for variert leke- og oppholdsmuligheter med stille og aktive soner.

I pedagogisk arbeid med barn defineres ofte rommet og det fysiske miljø som *«den 3. pedagog»*. Rommets utforming definerer hvilken funksjon det skal ha. Av betydning er lyd og lysforhold, tilgjengelig utstyr og leker organisert på en slik måte at rommets hensikt er tydelig for barna og de voksne.

Uteområdet er en pedagogisk arena der barn skal gis mulighet for utvikling gjennom utforskning og fysisk stimulering hele barnehagetiden. I utformingen av utemiljø må det tas hensyn til at områdene har universell utforming og sikkerhet. Videre at det er tilgjengelig for vedlikehold.

Når Haugesund kommune skal bygge barnehager for fremtiden, må det foruten vedtatte plandokumenter legges til rette for et barnehagetilbud for alle barn uavhengig av funksjonsnivå. Det er i dag kun tre av de fem kommunale barnehagene som har et fysisk miljø som er spesielt tilrettelagt og har en universell utforming. Ved planlegging av nye barnehager og ved rehabilitering/utviding av eksisterende barnehager, må utgangspunktet være at barn i målgruppa for tilbudet vil ha behov for ekstra areal til opphold, lek, aktivitet og til avskjerming. Det vil si at barnehagene bør være noe arealmessig større enn det som er norm for å inkludere alle barn. Det vil være praktisk at Haugesund kommune selv eier og drifter forsterkede barnehager med god kompetanse på barn med omfattende behov for tilrettelegging.

Utforming av rom ute/inne har innvirkning på *psykososialt miljø* ved at det er tilrettelagt for møteplasser mellom barn/barn og barn/voksen.

Gjennom å skape arenaer og rom for de gode samtalene og fellesskap, vil det være med på å legge et godt grunnlag for barns psykiske helse.

Miljørettet helsevern

Barnehagene skal være godkjent i henhold til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, og i henhold til annet relevant regelverk som arbeidsmiljølov, plan- og bygningslov med mer.

For de eldre kommunale barnehagene gjelder at eksisterende godkjenninger etter *Forskrift om miljøretta helsevern i barnehager*, bør vurderes å gjennomføres på nytt i forhold til forskriften.

Status kommunale barnehagebygg med tilhørende uteområder

Haugesund kommune har fem kommunale barnehager. Solandsbakken barnehage er rehabilitert i 2015, og driftes i dag med fire avdelinger. Sagatun barnehage åpnet i nytt bygg i januar 2018. Barnehagen har samme beliggenhet som tidligere og driftes med fire avdelinger.

Bleikemyr- og Hemmingstad barnehage har tre avdelinger, og St. Olav barnehage har to avdelinger. Disse barnehagene holder til i eldre bygg og har behov for verdibevarende vedlikehold av bygningsmassen.

Dersom St Olav barnehage skal opprettholdes med samme beliggenhet er det behov for å utvide kapasitet fra to til fire avdelinger. Barnehagen kan bygges ny på samme tomt, men det er behov for at det sees på tilkomst til barnehagen.

Dersom Bleikemyr barnehage skal opprettholdes med samme beliggenhet er det behov for å utvide kapasitet fra tre til fire avdelinger. Det bør gjøres en rehabilitering av eksisterende bygg både i forhold til personalavdeling, kjøkken, garderobeforhold og romfordeling for eksisterende avdelinger. Det samme gjelder for uteområdene

Dersom Hemmingstad barnehage skal opprettholdes med samme beliggenhet er det behov for å utvide kapasitet fra tre til fem avdelinger. Det bør gjøres en rehabilitering av eksisterende bygg både i forhold til personalavdeling, kjøkken og garderobeforhold for eksisterende avdelinger. Barnehagen er ikke tilstrekkelig tilpasset behovene ved forsterket barnehagetilbud når det gjelder lagring av hjelpemidler og utstyr samt rom for egen trening/skjerming. Adkomst og parkering må sees i sammenheng med utbygging, og det samme gjelder for uteområdene.

Brakerundersøkelsene for de eldre kommunale barnehagene i Haugesund kommune viser en lavere skåre på fysisk inne- og utemiljø. Likevel har de god søkning og god skåre på kvalitet og innhold. Barnehagene drives med full kapasitet per 15.02.18.

Bemanning og pedagognorm i barnehage

I barnehagene i Haugesundsbarnehagene er det totalt 542,04 årsverk i 2017.

Utdanning og kompetanse

Prosentvis fordeling av andel ansatte med og uten utdanning:

	2013	2014	2015	2016	2017
Andel årsverk styrere og pedagogiske ledere med dispensasjon					0,7 %
Andel barnehagelærere (iht. årsverk)	37,8 %	39,2 %	39,8 %	39,8 %	38,4 %
Andel barne- og ungdomsarbeidere	27,1 %	30 %	35,3 %	35,3 %	19,3 %
Andel menn totalt	8,3 %	7,9 %	7,9 %	7,9 %	8,7 %

Andel barnehagelærere/pedagogiske ledere øker i barnehagene. Dispensasjon fra krav om utdanning for pedagogisk leder går ned og er på 0,2 %.

I Haugesund kommune er 8,7 % av de ansatte menn. Bystyret fattet den 19.04.17 vedtak om å oppnå en andel på minst 20 % menn i barnehagene, i tråd med det som er det gjeldende nasjonale målet per i dag. Det er en bevisst praksis ved rekruttering av nye ansatte til de kommunale barnehagene at vi fremholder å ansatte menn forutsatt at de er kvalifisert til stillingene.

Antall barn per ansatt i 2017 er 6,4 i private barnehager og 6,3 i kommunale.

Rekruttering

Barnehagen er en utdanningsinstitusjon ikke bare for barna, men også for ufaglærte, eller ansatte under utdanning.

Høgskolen på Vestlandet (HVL) tilbyr arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning. Flere fagarbeidere og assistenter gjennomfører utdanningen per i dag både i private og kommunale barnehager.

Barnehagene i Haugesund har ikke hatt særlige utfordringer med å rekruttere til barnehagelærerstiller noe som kan se ut som å være gjeldende også for kommende år til tross for en pedagognorm. De fleste barnehagene melder om at de er innenfor normen etter at samordnet hovedopptak av barn i barnehage er ferdig. Barnehagene har enten redusert

barnegruppenes størrelse, eller de har ansatte som er ferdig med utdanning som barnehagelærer våren 2018.

Haugesund kommune har som praksis å rekruttere fagarbeider i annen grunnbemanning i barnehage.

Haugesund kommune veileder nyutdannede barnehagelærer i samarbeid med de private barnehagene i henhold til kommunens plan. For å sikre fokus på kompetanseheving viderefører Avdeling barnehage arbeidet med å beholde, rekruttere og kvalifisere gode medarbeidere i barnehagen.

Plan for utbygging av nye barnehageplasser

Bystyret vedtok 15. mars 2017 i politisk sak 17/12 at Barnehagebruksplanen 2017-2022 skulle være retningsgivende for videre utbygging og rehabilitering av kommunale barnehager. Dette innebar blant annet at (pkt. 3.) St. Olav barnehage opprettholdes som 2-avdelings barnehage og eventuelt en 3-avdelingsbarnehage i eksisterende bygg. Barnehagen skal vurderes utvidet med to avdelinger. Målet er å sikre fremtidige barnehageplasser i sentrum og å bedre balansen mellom private og kommunale barnehage på sikt.

I punkt 4 ble det vedtatt at eksisterende kommunale barnehager skal opprettholdes i kommunal regi. Utbygging av barnehage i sentrum/sør bør ses på i sammenheng med områderegulering og bygges ut i kommunal regi.

Barnehagetilbudet «forsterket» barnehage opprettholdes i kommunal regi.

I punkt 6. ble det fremholdt at «for nyetablering og utvidelse av private barnehageplasser vil kommunen prioritere etter søknad (jf. barnehageloven § 14, andre ledd) å gi tilskudd til 2- og 3- avdelingsbarnehager. Dette gjelder når disse har beliggenhet i områder hvor det er behov og etterspørsel for flere barnehageplasser. I den forbindelse skal kommunen vurdere søknad om utvidelse av småbarnsplasser i Kyvikdalen barnehage» (pkt. 7).

I plan for utbygging og rehabilitering må en tilpasse framdrift for å unngå å bygge ytterligere overkapasitet.

Plan for rehabilitering og utbygging av eksisterende kommunale barnehager

Ved utbygging av nye barnehageplasser er det av betydning at det legges opp til at barnehagen også får en rolle i nærmiljøet. Barna tilbringer mye av tiden sin i barnehagen og den bør også gi mulighet for allsidig bruk på barnas fritid. I et folkehelseperspektiv kan den gi mulighet for økt fysisk aktivitet og for spontane aktiviteter og møter mellom familiene i nærområdet som igjen kan bidra til sosial utjevning.

KOMPASS-tallene og utbyggingstakt for planlagte/regulerte nye boligområder bestemmer utbygging av barnehageplasser i gamle, rehabiliterte og nye bygg.

Tidsramme for utbyggingsplan er satt til 2019-2021. Tiltaksdelen i barnehagebruksplanen forutsettes evaluert årlig i henhold til antall søkere til barnehageplasser, nye prognoser i KOMPASS, endringer i kommuneplanen, eller andre overordnede planer av betydning.

Tiltaksdel og utbyggingsplan skal bidra til:

- Tilstrekkelig antall barnehageplasser i forhold til etterspørsel i nærmiljø.
- Et mangfoldig barnehage tilbud med høy kvalitet.
- Godt tilrettelagte barnehager for barn samt gode arbeidsforhold for ansatte.

Det er regulert områder til barnehage på Sakkestad/Helgelandsjordet (liten tomt), i Skåredalen/Ørpetveit (areal 4,2 daa), tiltenkt tomt for barnehageformål på Fagerheim øst (ikke regulert i tråd med politisk vedtak), og Storasund. Dette er områder hvor det på sikt men utover planperioden vurderes å bygge nye kommunale barnehager.

Økonomiske forutsetninger og konsekvenser

Kommunen har finansieringsplikt for barn i barnehager som er godkjent før 01.01.2011. Dette er uavhengig av rettighet etter § 12a om rett til barnehageplass, og i hvilken barnehage plassen benyttes (forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager, lov 17.06.2005 nr. 64 § 14). Dette gjelder også for barnehageplasser benyttet i annen kommune, men da med nasjonal sats for tilskudd.

Etter at ny forskrift om rammefinansiering av barnehagesektoren trådte i kraft 01.01.2011, har kommunen fremdeles plikt til godkjenning av nye barnehager, men ikke plikt til finansiering av nye barnehageplasser etablert etter forskriftene trådte i kraft per 01.01.2011. Det foreslås at det er kun nye barnehager som er beskrevet i kommunens barnehagebruksplan som vil bli tildelt offentlige driftstilskudd. Kommunen kan avslå søknad om støtte til drift av nye barnehager som ikke er en del av kommunens plan. Med dette får kommunen større mulighet for en langsiktig styring og mulighet til en helhetlig utvikling av barnehage tilbudet. Risikoen ligger hos utbygger ved etablering av barnehageplasser utover det som er beskrevet i gjeldende barnehagebruksplan og barnehagenes godkjenning før 2011.

For antall barn i barnehagene gjelder godkjent leke- og oppholdsareal, pedagognorm og etterspørsel. De kommunale barnehagene St. Olav-, Hemmingstad- og Bleikemyr barnehage har et effektiviseringspotensial med stordriftsfordel hvor barnehagene bør driftes videre med minst fire avdelinger for å kunne oppnå dette. Bygningsmassen er i en slik forfatning at for å være konkurransedyktige bør barnehagene rehabiliteres og/eller at de bygges nye i nær framtid. Det anbefales med bakgrunn i ovenfor nevnte en endring i drift gjennom utbygging, nybygg og/eller rehabilitering av barnehagene på sikt.

Det anbefales videre at framtidig utbygging av nye barnehager gjøres i kommunal regi. Dette for å sikre kommunen handlingsrom og styringsmuligheter innen tjenestetilbudet.

Tiltaksdel for utbygging og rehabilitering av kommunale barnehager

Barnehagelovens § 13 beskriver barn med nedsatt funksjonsevne sin rett til prioritet ved opptak, og at kommunen har det praktiske og økonomiske ansvaret for at disse barna får plass i barnehage. I merknad til paragrafens tredje ledd vedrørende kommunens ansvar står det følgende:

«Opptak av barn med nedsatt funksjonsevne kan i enkelte tilfeller kreve ekstra ressurser, for eksempel ved ombygging. Kommunen har derfor en viss valgmulighet basert på praktiske og økonomiske hensyn. Barn med store eller sammensatte funksjonsnedsettelse kan ha behov for et mer tverrfaglig og behandlingsrettet tilbud enn det en vanlig barnehage gir. Slike tilbud gis vanligvis i spesialbarnehage eller i egne avdelinger knyttet til ordinære barnehager».

Likevel «...kommunen skal ikke finansiere tilrettelegging som den enkelte barnehage er pålagt som følge av krav i barnehageloven eller annet regelverk», (barnehagelovens § 19 g).

I Tid for lek og læring, –bedre innhold i barnehagen (Meld. St. 19 (2015-16) påpekes det at det er stor variasjon i kvaliteten på det pedagogiske innholdet i den enkelte barnehage. Det vil være av vesentlig betydning at kommunen kontinuerlig vurderer omfang på kommunal barnehagedrift, for å kunne gi kommunen som barnehageeier handlingsrom og styringsmuligheter. Særlig gjelder dette tilbudet til barn med behov for systematisk tilrettelegging og stimulering.

Det er kommunens ansvar å sørge for at barn med minoritetsspråklig bakgrunn får tilstrekkelig norskspråklig kompetanse ved skolestart, at barn med behov for særlig støtte og tilrettelegging får et godt nok tilbud, og det er kommunens ansvar å sikre overgang og sammenheng mellom barnehage og skole.

Haugesund kommune har valgt å ha to forsterkede kommunale barnehager, – *Hemmingstad- og Solandsbakken barnehage*. Barnehagene har et spesielt ansvar for å legge til rette for barn med rett til spesialpedagogisk hjelp og for barn med nedsatt funksjonsevne som krever særskilt tilrettelegging og oppfølging både i forhold til fysisk miljø og faglig kompetanse. Barnehagene gir per 15.februar 2017 tilbud til 15 av 85 barn med rett til spesialpedagogisk hjelp og/eller nedsatt funksjonsevne etter §§19a og 19g.

50 av 311 minoritetsspråklige barn har tilbud i kommunale barnehager.

Plan for bygging av barnehager i kommunal regi i planperioden 2018-2023:

Område	Eier tomt	Str. tomt	Eier b.hg	Antall nye barnehageplasser	Plan år	Drift	Reguleringsstatus
Flotmyr	Haugesund kommune 5 avdelinger Tilrettelegges for barn med	Ca. 5,0 daa	Haugesund Kommune	Behovet vurderes ved ny-åpning	2019	2021	Reguleres 2018/19

Barnehagebruksplan 2018 - 2023

	behov for spesialpedagogi sk hjelp og for mottaksavdeling for minoritets- språklige barn						
--	---	--	--	--	--	--	--

Det foreslås at ny kommunal barnehage med fem avdelinger bygges i sentrumskjernen. Haugesund kommune har per i dag ikke et barnehagetilbud med den beliggenheten. Hensikten er å dekke etterspørsel av barnehageplasser i sentrum/sør samt etablere en forsterket barnehage sentralt og med lett tilkomst.

Kommuneplanen har som mål en befolkningsfortetning og KOMPASS viser en svak økning i innbyggertallet i sentrum/sør. Område for nytt barnehagebygg er Flotmyr. Planlagt beliggenhet gir nærhet til mottaksskole for nyankomne flyktninger og minoritetsspråklige barn for tiden på Breidablikk mottaksskole.

Ved ferdigstillelse av ny barnehage på Flotmyr gjøres en ny vurdering av Hemmingstad-, St Olav- og Bleikemyr barnehage. Vurderingen gjøres med bakgrunn i barnehagenes etterspørsel og drift. Det gjelder for alle barnehagene at de har flere søkere enn det de kan tilby plass med den beliggenheten de har per i dag. Nye SSB tall og KOMPASS prognoser blir tatt med i vurderingen. KOMPASS tar også hensyn til utbyggingstakt av nye boliger.

Hensikten er å sikre Haugesund kommune sine innbyggere et barnehagetilbud i sentrumsnær barnehage. Kommunen må sikre barn med rett til spesialpedagogisk hjelp et godt kvalitativt tilbud og opprettholde allerede oppbygd kompetanse i forsterket barnehage. Kommunen skal sikre at det ikke skapes ytterligere overetablering av barnehageplasser de kommende år. *Kommunen bør fortsatt bygge barnehager og/eller drifte de kommunale barnehagene mer effektivt.*

